

ЩОДО АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ВИДИ СПОСОБІВ ПРИХОВУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛІСТИЦІ

А.В. Чеботкова,

студентка 5 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Проблема протидії розслідуванню у рамках боротьби зі злочинністю в Україні набула в останній час особливу актуальність і остроту. Це пов'язано з набуваючою все більший розмах організованої злочинної діяльності, тісно пов'язаної з процесами корумпованості співробітників владних структур і правоохоронних органів.

Враховуючи це, для розробки та реалізації дієвих заходів для подолання протидії розслідуванню необхідно всебічне та глибоке вивчення сучасного феномену протидії як складового елементу протистояння злочинності та

суспільства у сучасних умовах. Слід чітко виділяти й розмежовувати дві складові частини – те, що може викриватися та переборюватися на рівні діяльності правоохоронних органів, і те, що може бути переборено лише за рахунок можливостей держави і суспільства в цілому.

Протидія розслідуванню – це з однієї сторони, намагання отримати інформацію о замислах слідчого (оперативного співробітника, прокукора та інших правоохоронних органів держави), а з іншої – передача слідчому неправдивої або маскіруючої інформації, тобто приховування істини.

В структурі злочинної діяльності розрізняють дії з підготовки, вчинення та приховування злочину. Виступаючи об’єктом пізнання криміналістики, ці дії за звичай розглядаються в аспекті способу вчинення і поєднуються за цією ознакою в систему, яка називається способом вчинення злочину, або в дві системи, коли окремо йдеться про спосіб вчинення і спосіб приховування злочину.

Спосіб приховування злочину – це заснований на реалізації системи об’єктивних і суб’єктивних факторів дійсності комплекс дій чи бездіяльність особи, що приховує злочин до, в момент або після вчинення злочину, котрий є структурним елементом криміналістичної характеристики злочинів.

Можна також зазначити, що може існувати самостійний спосіб приховування злочину, дії з приховування злочину можуть бути пов’язані й не пов’язані єдиним задумом з підготовкою та вчиненням злочину.

Приховування злочину можна визначити як діяльність, спрямовану на перешкоджання розслідуванню шляхом приховування, знищення, маскування чи фальсифікації слідів злочину, злочинця і їх носіїв. Діяльність у цьому випадку охоплює не лише активну форму людської поведінки – дію, а й пасивну – бездіяльність.

За даними узагальнення й аналізу слідчої практики виділити такі основні види способів приховування злочинів: -переміщення;-утаювання інформації і (або) її носіїв;-знищення інформації і (або) її носіїв;-

маскування інформації і (або) її носіїв;-фальсифікація інформації і (або) її носіїв;-неправдиве алібі;-інсценування;-вчинення іншого злочину;-опосередковане приховування;-симуляція;-приховування, засноване на впливі;-комплекс двох і більше способів приховування злочину (як із однієї групи способів, так і з різних) однієї і тієї ж обставини приховування.

Переміщення становить собою безпосередній вихід злочинця з місця злочину або зміну розташування суб'єкта злочину на даному місці, а також зміну місця розташування об'єкта, який має відношення до справи (труп з місця вбивства переміщують в інший район).

Утаювання - це зберегти в таємниці, приховати від інших. Іншими словами, залишити слідчого в невіданні щодо тих чи інших обставин справи або джерела інформації, необхідної для встановлення істини.

Знищення - ліквідація, руйнування- можна підрозділити залежно від того, на що воно спрямоване: знищення слідів злочину, його окремих елементів або слідів злочинця. При цьому мається на увазі знищення як самої доказової інформації, так і її носіїв.

Маскування- приховування справжньої мети, намірів, дій. Маскування як спосіб приховування злочинів має на меті змінити уявлення про спосіб вчиненого злочину, особу винного, призначенні об'єктів-носіїв інформації та їх коло.

Фальсифікація-це підробка, створення помилкової інформації або її носія.Також означає – навмисне створення, викривлення або неправильне тлумачення тих чи інших явищ, фактів і подій з корисливих міркувань.

Неправдиве алібі – створення злочинцем неправильного уявлення про своє перебування в момент, який цікавить слідство, в іншому місці.

Інсценування злочину – створення обстановки, що не відповідає події, яка фактично відбулась на цьому місці, що може доповнюватися погодженими з цією обстановкою поведінкою та неправдивими повідомленнями як виконавців інсценування, так і пов'язаних з ними осіб.

Вчинення іншого злочину як самостійний спосіб приховування раніше вчиненого злочину або як спосіб ухилення від відповідальності за попередню злочинну діяльність чи пом'якшення такої матиме місце в тому разі, якщо це є оптимальним варіантом приховування, на думку самого суб'єкта, і не буде складовою частиною іншого способу приховування.

Опосередковане приховування. Особливістю цього способу є те, що його змістовна сторона може повністю зберігатися з іншими способами приховування, але тільки не за спрямованістю умислу безпосереднього суб'єкта, котрий здійснює його.

Симуляція - удавання вираження почуттів або фізичного стану для створення хибного уявлення про що-небудь з метою ввести в оману.

Приховування, засноване на впливі. Зміст цього способу-це психічні або фізичні дії, спрямовані проти учасників, свідків, потерпілих з метою перешкоди повідомлення інформації про злочин або схилити до відмови від дачі показань.

Комплекс двох і більше способів приховування злочинів (як із однієї групи способів, так і з різних) однієї й тієї ж обставини приховування.

Комплекс способів приховування умовно розглядається в контексті приховування злочинів як самостійний спосіб приховування в тих випадках, коли пізні дії, що виражають змістовну сторону одного способу приховування, охоплюється єдиним умислом злочинця або реально вчиняються щодо приховування однієї конкретно взятої обставини.

Таким чином, сучасна протидія розслідуванню змінилися якісно (нові форми, засоби й методи її здійснення) та масштабно, особливо в рамках діяльності організованої злочинності. Тому якщо раніше можна було вважати, що майстерності та засобів, які знаходилися в арсеналі слідчих і оперативних працівників, було достатньо для виявлення й подолання протидії слідству з метою ухилення від відповідальності, то в сучасних умовах, коли їм протистоїть не просто більш професійний та оснащений сучасними технічними можливостями злочинець, який нерідко має

могутню підтримку з боку кримінальних структур, а часом і окремих посадових осіб, необхідно розробляти поновлені тактичні прийоми, які мають бути секретними.

Враховуючи це, для розробки й реалізації дієвих заходів для подолання протидії розслідуванню необхідно всебічне й глибоке вивчення сучасного феномену протидії як складового елемента протистояння злочинності та суспільства. Слід чітко виділяти й розмежовувати дві складові частини – те, що може викриватися й переборюватися на рівні діяльності правоохоронних органів, і те, що може бути переборено лише за рахунок можливостей держави і суспільства в цілому.

Науковий керівник: М.В. Даньшин